

Strutsen - ett gulligt litet husdjur?

Det här är en av Mattias 10 parningssugna höns

Strutsarna kommer väsande emot oss. De flaxar med vingarna och ser ut att anfalla vilken sekund som helst. Det är fredags eftermiddag och jag har tagit mig ut till Mattias Eriksson, 25, som har en strutsfarm ungefär vid Östnora (mellan Västerhaninge och Ösmo).

-De är inte farliga, säger Mattias och ler lite.

-Inte? Säger jag och ser tvivlande på de två meter höga och 150 kg tunga fåglarna, som ser allt annat än tama och snälla ut.

-Nä, inte de där i alla fall, det är höns allihopa. Det ser du på färgen. Hönsen är bruna, medan tupparna svarta med röda märken på benen och näbben.

Mattias förklarar att hönsen inte alls är ute efter att anfalla, även fast att det kanske ser ut som det.

-Nä, de blir attraherade av människor. Sådär gör de för att locka till sig tupparna när de vill paras.

Sparkas lika hårt som hästar

Jag ser ut över de stora hagarna som är inhägnade med ett över två meter högt stängsel. Den sista halvmeteren längs marken har Mattias låtit bli att stängsla. Det är för att man skall kunna fly undan, för även om hönsen kanske inte är särskilt farliga, så försvarar tupparna sina revir med livet som insats. Fast de bits inte, de sparkas. Framåt och hårt! Minst lika hårt som hästar gör. På den mittersta av deras tre tår sitter en väldig klo, och jag ryser vid tanken på en spark från en av dessa jättefåglar. Mattias själv har aldrig blivit sparkad annat än av några lekglada ungstrutsar, men då har det ju bara varit på lek...

Fast för några dagar sedan läste Mattias i tidningen om en kille som fått hela magen insparkad.

-Det är klart man kan va lite rädd ibland, säger han och skrattar, men så farligt är det inte. Det är mest när man transporterar dem och så som det verkligen gäller att passa sig.

Mattias har 17 stycken strutsar. 10 av dem är avelshöns och fem stycken är avelstuppar. De resterande två är ungstrutsar som skall skickas till slakt. Det är det Mattias har strutsarna till, uppfödning och slakt.

-Fast lite är ju hobby också, tillägger han. Det är himla kul faktiskt!

Strutsarna slaktas när de är mellan 10 och 12 månader. En slaktbil hämtar dem, sen skjuts de och säljs till någon restaurang. Köttet anses finare än oxfilé och smakar ungefär som det också enligt Mattias. Strutskött är rött och inte vitt som andra fåglars. För varje slaktad struts får Mattias mellan 2500 och 3000 kronor. Han berättar att han hittills inte tjänat särskilt mycket på sin strutsfarm.

-Man får ju alltid räkna med att det tar ett tag innan man kommer igång. Alla strutsar vi har är uppfödda här, och det tar ju några år innan de är mogna för avel.

Ingen visste någonting

Det var för fyra år sedan som Mattias läste i tidningen om en som skaffat strutsfarm här i Sverige. Allting var precis nytt och det var inte många som visste någonting om strutsar överhuvudtaget. Själv hade han inte ens sett en struts annat än på tv. Mattias tog kontakt med en kille i Skåne, som då hade Skandinaviens största farm. Någon vecka senare hade han sju stycken ungstrutsar på inackordering. Sen dröjde det inte länge innan han och hans fru Jenny bestämt sig för att det här var något de ville satsa på. Då, när allting var så himla nytt här i Sverige, kostade en fullvuxen struts ungefär 70 000 kronor (nu ligger priset på 10 000). Mattias valde därför i stället att köpa några ägg, närmare bestämt 70 stycken (2000 kronor styck) och en kläckningsmaskin.

Man räknar med att ungefär 80% av äggen är befruktade, sen är det alltid några av ungarna som dör. De är kanske för svaga, lär sig aldrig äta eller dricka,

äter för mycket gräs eller sväljer för stora stenar. -Äter de stenar? Undrar jag.

-De äter allting! Potatis, hela majscolvar, plåtbitar och en och annan groda eller mus också. Hade en struts som dog för att han ätit glasbitar. Fast just stenar äter de för mat-smältningens skull.

I vanliga fall fodras Mattias strutsar mest med kofoder, men såhär års när det är ägg-läggningssäsong (april-september) ger han dem strutsmat.

Försvarar äggen

Under äggläggningssäsongen lägger hönsen ägg ungefär varannan dag. När Mattias skall hämta äggen ur boet behöver han minst en person till som hjälper honom. Tuppen måste lockas iväg för att det överhuvudtaget skall gå att komma nära dem. När äggen är hämtade läggs de i ett kylskåp. Två gånger om dagen måste man gå dit och vända på dem. Efter ca två veckor har Mattias fått i ihop till 15 ägg, då skickas de iväg för kläckning hos en kille i Tungelsta. Det tar ungefär 42 dygn. När de befruktade äggen kläckts, stannar de små strutsarna ett par dagar där innan Mattias åker för att hämta dem. I det vilda går såklart de små strutsungarna tillsammans med de vuxna, men det låter man dem inte göra i fångenskap. De vuxna trampar nämligen så lätt ihjäl de små. Detta betyder att ungarna inte har några vuxna strutsar att lära och ta efter. För att få ungarna att lära sig dricka vatten brukar Mattias lägga en liten silversked i vattenskålen. Strutsar älskar nämligen saker som blänker!

I vilt tillstånd lägger strutsarna ägg året om. Att de inte gör det här i Sverige beror på klimatet. Fast det är inte kylan som är anledningen till det, utan mörkret.

Klarar kylan

-Kylan fixar de galant faktiskt, säger Mattias men tillägger att snön kan vara ett problem eftersom de så lätt får köldskador på fötterna.

-Snöar det är det bara ut och skotta i hagma.

Mattias försöker låta dörrarna ut till hagarna vara öppna så mycket som möjligt året om, men det kan hända att han stänger till om det blir för mycket snö eller is. Förra vintern var det nämligen en struts som halkade och bröt ena benet. Tyvärr är det bara att slakta när sådana saker händer.

Mattias berättar att strutsarnas humör förändras radikalt under vinterhalvåret eftersom mörkret gör så att både parningen och äggläggningen avtar.

-På vintern är de hur snälla som helst. Då kan man gå fram och klia tupparna under hakan om man vill.

Det har i och för sej jag svårt att tro, och jag skulle inte sträcka fram handen och försöka i första taget.

Strutsar på rymmen

-Har det aldrig hänt att någon struts rymt? Undrar jag sen.

-Jo då, för två veckor sen var det en tupp som, fråga mig inte hur, hoppade över staketet och sprang i raketfart mor Nynäsvägen (500 meter bort). Tänk vil-

ken chock folk som kom åkandes på vägen måste ha fått. Det är inte direkt varje dag man ser en vild struts kuta över åkrarna. Någon ringde polisen, så två polisbilar med blåljus kom farande. Vi hade väldigt tur ändå, för precis vid vägen orkade han inte mer utan gick upp och lade sig för att vila i skogen. Han hade bara stått inne i en box dittills så hans kondis var väl inte den bästa. Vi hämtade honom med traktorn bara och allting ordnade sig. Men det kunde verkligen ha gått riktigt illa, det kunde det...

En annan gång, fortsätter Mattias utan att knappt hämta andan, smet en tupp in på en annan tupps revir. Snacka om att det blev slagsmål! Den ena av dem sparkade den andre över staketet. Visserligen var det gan-

Sugen på att skaffa några? Minst 3 i sådana fall eftersom strutsen är ett flockdjur.

ska tur, för att försöka gå emellan går inte. Det är bara att hoppas att någon ger sig, för annars slåss de tills någon av dem dör.

Mattias berättar att det hade kanske någon av dem gjort om inte strutsar varit utrustade med en brosksköld fram på bröstet av just den anledningen.

När jag frågar hur länge en struts egentligen lever, svarar Mattias 80 år. Men strutsarna på farmar brukar man ta bort efter 40, för då kan man inte avla på dem längre. Han berättar också att det kan vara lite jobbigt om eller när de blir sjuka. Veterinärerna vet tyvärr inte särskilt mycket om strutsar och ingen går nära frivilligt. Det som man upptäcker brukar man dock oftast kunna behandla, svamp, ögoninflammation och hosta t.ex.

Lättast genom att hålla medicinen i deras dricks-vatten. Värre är det med lite allvarligare sjukdomar. Strutsar är otroligt bra på att dölja att de mår dåligt. Detta beror på att de är ett flyktdjur och inte får visa sig svaga i det vilda, för då tar rovdjuren dem direkt. För det mesta märker man inte ens att de är sjuka förrän någon timme innan de dör.

Andra djur också

Som avslutning på min dag tar vi en liten promenad runt på gården för att titta lite på de andra djuren. Förutom strutsarna har de nämligen minigrisar, ”vanliga”höns och ett helt gäng med katter. I en inhägnad går två stycken mindre fåglar. Jag tror först att det är strutungar, men Mattias förklarar att det är ett helt annat djur som heter Nundu. Det är en slags strutsart som lever i lite mer terrängliknade miljö.

-De där djuren är riktigt elaka faktiskt, säger han och pekar på den ene som väser och kastar sig mot staketet. De försöker anfälla varenda gång man går förbi. Egentligen fattar jag inte varför jag har dem kvar. Akta dig! De bits, och gör det hårt. En av dem bet av farsans tumnagel för inte så länge sen.

Jag backar och tänker att jag hellre skulle klia en hel skock med strutsar under hakan, än kela med en enda Nundu. Skrattar lite när jag kommer på att experterna faktiskt har rätt: Storleken har verkligen ingen betydelse...

**Text & foto:
Emma Törnqvist**